

geen kind
niet gelukt,
gend citaat

idluht en
nster komt
nakkelijker
naar Gods
art er niet
aar bittere

ze wachten
Soms heeft
iet zijn dat
is onrustig
oorlog zijn
geloeft, bij
vengdix
at er ginds
it"

ljaar, doet
een eigen
nder, voor
naar huis
or de een-
et is.

stil. Dan
het drassig
bringt door
et niet. Ze
ar ziel rilt
mbloei en
it haar her-
ven als de
o verlaten
laten zoudt
nlijk waar,
rlijk tegen-

l. En daar-
in Mientje's

de figuur
jdt aan de
. Als voor-
den avond,
i om finan-
ke omstan-

ten om uw
ielder haar
hoor, ook
en ze eens
ls. 't noodig
Noordams

haar woor-
nog graag
wil. Vooral
verkoopen
rijs beknib-
zoekt alleen
geniefde en

leine tegel-
ar staat bij
is veel.

wt Jaan, als
e huijverend
hek het erf
aar kouse-
s bijna be-
nengaat, als

oert in zijn
uit dit boek
at Agoi van
n „Mientje“

MITSKAMP.

HAP
K

tijd tot ons
het plaatsje
niet wensche-
heid en de

ologische be-
Möttlinger-

ge deze ge-
st, — te meer
iet weinigen
ze religieuze
en of kwaal-
en — hoewel
bben kunnen
uden willen
an te toonen,
n geen won-
e Möttlinger-
roote gevaren
wend.

Zoo is mij een geval bekend van een jonge vrouw, die een chronische (tuberculeuze) infectie van de huid heeft, en die ondanks veel Möttlingen-geloof, en Möttlingen-gebed, een langzaam voortschrijdend proces heeft.

Door doelmatige geneeskundige behandeling zou deze voortschrijdend zeker kunnen worden beperkt en wat meer is, de besmettelijkheid voor de personen uit haar omgeving kunnen worden te niet gedaan.

En aangezien op het terrein der geneeskunde zoo wonderbaarlijk veel menschen altijd weer snel geneigd zijn, op een bloot gerucht met vol vertrouwen hun lichaam toe te vertrouwen aan willekeurige „gezondmakers“, is het zeker nuttig, dat wat Möttlingen aangaat, het bloote gerucht worde geneutraliseerd door een uiteenzetting van feiten.

Wat wij in Möttlingen zien gebeuren, is in wezen in geen enkel opzicht afwijkend van wat de Christian Science weet te bewerken.

Nu is deze Christian Science het meest goddelooze stelsel dat zich ooit met den Christennaam heeft gesierd, en dat niettemin duizenden genezing en verbetering heeft gebracht.

En aangezien de parallel te trekken is tusschen beide: religieuze beweging ter genezing met groot resultaat, willen we beide methoden grondig onder de loupe nemen, om daardoor aan te toonen, dat we met Möttlingen niet op den goeden weg zijn.

In 't kort is de Möttlinger-beweging een leer der wondergenezing op het gebed.

Geloof in uw God, en doe uw zonde van u, door een waar geloof in den Christus Gods.

Het echte Apostolische geloof moet weer komen, en dan worden ook de zieken weer genezen, gelijk als in hun tijd.

Nu lijkt mij deze vergelijking met den Apostolischen tijd zeker niet juist.

Ik lees in de Schrift, dat de Apostelen herhaaldelijk wonderen doen, maar niet in de kerk, in de gemeente, onder de geloovigen, maar juist bij de ongeloovigen en verder lees ik b.v. van Paulus „Ik heb dien broeder daar krank achtergelaten“.

Paulus kan op zijn zware reizen dien broeder kwalijk missen en hij had verstandiger gedaan, dien broeder dan maar even te genezen, in plaats van hem krank achter te laten.

Maar zooals gezegd, het kan niet mijn taak zijn, de theologische zijde van deze beweging te belichten.

De Möttlinger beweging vindt haar oorsprong in de genezing van een meisje Gottlieb Dittus, ten tijde dat Johannes Christoph Blumhardt in Möttlingen predikant was (1838—1852). Het meisje was ernstig zenuwziek en onder Blumhardts zegenrijke bearbeiding der gemeente, trad bij haar op een goeden dag de gezondheid van geest en lichaam in, na het beroep: „Jesus ist Sieger“ — Jezus is overwinnaar.

Deze spreuk is sindsdien de zinspreuk der beweging gebleven en prijkt ook boven den ingang van de „Rettungsarche“, de plaats van samenkomst.

Na deze dramatische gebeurtenis kwamen velen tot Blumhardt om hun zonden te belijden. En wanneer dan onder oplegging der handen geboden werd om vergeving der zonden om Jezus Christus' wil, dan bleek herhaalde malen, dat niet alleen waarachtige bekeering had plaats gegrepen, maar dat ook menige ziekte geheel was verdwenen.

Na Blumhardts dood kwam na eenigen tijd Möttlingen overnieuw de belangstelling vragen, door Friedrich Stanger (geb. 1855).

Deze, uit een onwettig huwelijk gesproten, maakte een ellendige jeugd door, en kwam daarna tot dronkenschap. Verder weten wij van hem, dat hij tot angsttoestanden verviel en dat zelfmoordpogingen eenige malen in zijn levensverhaal voorkamen.

Tot ook hier plotseling een krachtadige bekeering plaats vond. Hij kreeg allerlei visioenen en werd tenslotte genezen van zijn reumatiek en andere kwalen, waar hij aan leed en waarvoor geen dokter raad wist, alleen door zich geheel te geven aan den Heiland.

Stanger was de bouw van de „Rettungsarche“ en zijn directe helpers en navolgers zijn de broeders van Möttlingen, die het Evangelie uitdragen: dat Jezus overwint, ook over den Satan, die het eigenlijk is, die de menschen ook aan hun ziekten gekluisterd houdt — voor Jezus móét de Satan en dus ook de ziekte wijken.

Nu is deze opvatting, alsof het ziek zijn een bezeten zijn is van den Satan, zeker niet schriftuurlijk een Calvinist, die zoo gaarne de dingen nuchter beziet en ook wil doordenken, kan zich niet vereenigen met een dergelijke duivelen-uitbanning ter genezing van zieken.

Wij weten, dat ziekte en ongeval en dreiging des doods in de wereld zijn als een gevolg van de zonde — de zonde, die de harmonie tusschen den mensch en zijn God verbrak en daardoor ook de disharmonie in zijn eigen leven en lichaam bracht.

Gezond zijn wil zeggen: er is harmonie, samenwerking der deelen; ziek zijn is het verbroken zijn van die organische eenheid, verbrokenheid, die in laatste instantie een beginsel des doods is. „Ten dage als gij daarvan eet zult gij den dood sterven“. Dat is de straf op de zonde — maar daarnaast heeft God ons middelen gewezen, ter bestrijding van dien dood — middelen, die we in het zweel onzes aanschijns zullen zoeken. Die middelen trachten te ontdekken, is de taak der geneeskundigen en het is de eisch, die tot den zieke komt: Gebruik de middelen.

Den Haag.

J. A. v. d. HOEVEN.

MUZIKALE KRONIEK

Keur op de Kerkmuziek.

In het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur“, 11e Jrg. No. 49 deed Mej. Johanna de Geus verslag over het eerste halfjaar werkzaam-zijn harer „Vereeniging voor Protestantische Kerkmuziek“.

Onder de „ongedacht groote belangstelling“ die zij releveert komt voor:

„... Het convent van Utrechtsche predikanten gaf een schoon voorbeeld, door als geheel als lid van onze vereeniging toe te treden, ook uit andere plaatsen van ons land kregen wij leden van Ned. Hervormde, Doopsgezinde, Lutherse, Remonstrante kerkgenootschappen en ook van de Gereformeerde Kerken in Hersteld Verband. Helaas waren de andere Gereformeerde Kerken de eenige, die zich, althans officieel, afzijdig hielden, hoewel onder hun lidmaten er verschillende waren, die, blijkens hun brieven, warme belangstelling voor ons streven toonen.“

Van die „andere Gereformeerde kerken“ is dat wel te begrijpen, hun onthouding, althans officieel vooralsnog, van adhaesie-betuiging met deze Vereeniging voor Protestantische Kerkmuziek — (tusschen twee haakjes: geen een KERK in Nederland heeft zich iets gelegen laten liggen aan Mej. de Geus haar vereeniging! Want een „Convent van predikanten“ en „leden“ maken nog geen KERKEN uit, officieel!)

Koren, muziekverenigingen, die van tijd tot tijd zouden kunnen optreden, ze mogen er zijn, want zanggezelschappen, uit belijdende leden der Geref. Kerken bestaande, zijn er genoeg, maar om die één twee drie, via één of meer predikanten, medewerking toe te laten zeggen, zou niet het minste effect sorteerden.

Want waar zou één Gereformeerde het klaarspelen, buiten zijn kerkeraad, classis en synode om, eigenmachtig aan te komen met een dergelijk toevoegsel of aanhangsel bij zijn eredienst, ook al zou hij er nog zooveel voor voelen?

En gelukkig ook maar, die nog niet-aanwezigheid van muziek-vrijheid in de Gereformeerde Kerken, zooals elders!

Want aan dat Kerkkoor-zingen zit voorloopig nog zooveel vast aan muziek en uitvoeringsproblemen, begrip van historisch geworden voordrachtsmanieren, een geheel apart stuk practijk, dat iedere Kerk, welke ook, verstandig doet zich eerst te bezinnen al eer ze zich op dezen, nog bij lange na niet gebaanden weg zou willen begeven.

Men kan in de Kerk nog zoo toegewijd willen doen met Bach-motetten en Cantaten, met Sweelinck-psalmen, maar er is ook nog zooiets als kennis en weten van, hoe die componisten te werk gingen, van welke middelen ze zich bedienden bij hun muziek, vocaal als instrumentaal.

Om een voorbeeld te geven: men stelle zich niet voor, dat men er is met een zeker aantal zangers en zangeressen te mobiliseeren, die min of meer technisch Bach, Sweelinck en wie nog meer uit die twee hun tijd, vermogen te interpreteren, maar dat men ervan doordrongen moet zijn, dat Bach en alle Cantors tijdens en vóór hem, met mannen en jongens, en Sweelinck bij uitstek met enkel mannenstemmen musiceerden, en dus doende een geheel ander klank-ideaal dienden dan onze tegenwoordige gemengde koren daar tegenover stellen. Dat, om het nog duidelijker te zeggen, een Sweelinck-psalm moet klinken in een ensemble, zooals van die 7 Meesterzangers, dat Kerkkoor van de Russisch-Orthodoxe Theol. School uit Parijs, dat onderlaats in de Amsterdamse Oude Hervormde Kerk zoo fenomenaal gezongen heeft, waarvan „De Standaard“ schreef: „Rank zijn deze stemmen enerzijds, van een fabelachtige diepte anderzijds. De lage C van den bas blijft welluidende klank en de hooge a van den tenor is soms als van een jongensoppraan“.

Zoo ziet men dus dat men er niet dadelijk aan toe is, om, één of andere Christelijke of neutrale Zangvereniging zóó maar, kerkmuziek te laten plegen, en dat iedere Kerk goed zal doen, niet direct deur en galerij open te zetten, zonder eerst keur te hebben laten gaan over wat men voornemens is te importeeren aan Kerkkunst, en, of die wel in een gewaad steekt, waarin ze ook voor eeuwen gehuld was — origineel, ongeflatterd, ongemoderniseerd!

J. Z.

OPVOEDING EN ONDERWIS

„Wat is het doel van het Christelijk Nationaal Schoolonderwijs?“

Mel groote vreugde schrijf ik dezen titel af. De Hoofdde commissie der Vereeniging voor Christelijk Nationaal Schoolonderwijs heeft n.l. voor rekening van die Vereeniging den derden onveranderden druk van het werkje van Prof. Dr. J. Woltjer bij de firma Kok te Kampen doen verschijnen. Dat beschouw ik als een daad van groote piëteit ten opzichte van den schrijver, maar ook als een groote aanwinst voor wie kennis wil nemen van wat het Christelijk Onderwijs bedoelt.

Het werkje verscheen in 1887. In Augustus 1910 verscheen een tweede druk en nu in Februari 1936 volgde deze derde druk. Veel vraag was er altijd naar deze pennevrucht van den ouder Woltjer, zooals de schrijver in de wandeling heet! De kandidaten voor het examen van den Schoolraad behooren het gelezen te hebben en niet ter onrechte zegt de Hoofdde commissie in haar Woord vooraf, „dat dit sobere, klare, klassieke betoog behoort tot het beste wat over ons Nederlandsch Christelijk onderwijs is geschreven. En al heeft in de 25 jaren, die sedert de vorige uitgave verliepen, veel actualiteit gekregen, waarover dit boekje niets bevatten kon, gelijk anderzijds eer en ander actualiteit heeft verloren, wat er in wordt behandeld, toch blijft het in zijn geheel, van onverminderde waarde voor ieder, die zich van het wezen en de beteekenis, den oorsprong en de doelstelling van de Christelijke school rekenschap wenscht te geven“.

Dit woord hebben we nog wel noodig in den strijd, dien we, naar het zich laat aanzien, voor het bezit van de Christelijke school zullen hebben te voeren. Deze strijd zal moeilijker worden dan in de periode, die vlak achter ons ligt, zegt de Hoofdde commissie.

En daarom moet dit werkje in de komende dagen veel gelezen worden. Niemand ontkomt aan de klem van het klare betoog, wanneer ons uit de historie duidelijk wordt gemaakt, hoe de school in den loop der historie ontstond en hoe haar verhouding behoort te zijn tot kerk en overheid en maatschappij.

Niemand neemt mij kwalijk, dat ik eerst wegens las, wat Prof. Woltjer van de opleiding van den onderwijzer zegt. En dan geloof ik, dat velen in onze dagen bij hem in de leer moeten gaan, om overtuigd te worden, dat de onderwijzer met alle nauwkeurigheid, zoowel practisch als theoretisch, voor zijn werk moet worden opgeleid.

Ik wil nu alleen nog wijzen op het slot van het werkje. Daar wekt de schrijver op, om den strijd te blijven voortzetten tegen het stelsel van het openbaar onderwijs; „dat stelsel is niet alleen een dwang op ons uitgeoefend, maar een ramp voor ons land: en de liefde voor waarheid en recht, voor land en volk dringt ons het te bestrijden, zoolang tot we overwonnen hebben.“

Deze woorden hebben nog niets van hun actualiteit verloren. Wel is door den taai volgehouden strijd het openbaar onderwijs teruggedrongen tot plm. één derde van het geheele onderwijs, maar het bestaat nog altijd en het is nog wettelijk maatschappelijk.

't Is noodig voor ons, nu we ook met onze scholen hier en daar een terugtrekkende beweging moeten maken, dat we nog eens weer goed de oude strijdleuzen leeren kennen. Prof. Woltjer blijft hier een vertrouwde gids.

Gr.

G. MEIMA.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Het Zendingsambt. 1)

IV.

(Slot.)

10. Dat er deze treffende overeenkomst tusschen de taak of het ambt der evangelisten en die der zendelingen van onzen tijd is, wordt ook door het beroemde rapport, dat op de Synode van Middelburg in 1896 is ingediend over de beginselen, waarnaar wij ons zendingswerk hebben in te richten en uit te voeren, niet weersproken. Alleen, daar wordt een apart ambt voor de zending verworpen op grond van de bewering, dat wij voor dien arbeid geen ander ambt ontvangen hebben dan dat van den dienaar des Woords, daar het evangelistenambt alleen voor den eersten tijd van de Christelijke Kerk gegeven is.

Het rapport doet ook een poging om die stelling te bewijzen; welke poging m.i. echter allerminst gelukt is.

1) Referaat, gehouden op de Predikantenconferentie, 19 Sept. 1935 te Leeuwarden.